

Az AGROINFORM Agrár K+ F Szervezési Szolgálat tevékenysége

Az AGROINFORM Agrár K+ F Szervezési Szolgálat a magyar agrárágazat K+ F tevékenységének operatív, koordinációs, szervezési és ügyvezetési feladatait látja el.

Az agrár kutatás-fejlesztés középtávú feladatait az ágazat távlati fejlesztési célkitűzéseiből vezették le. Ebből következően a K+ F programrendszere egységes irányítást és menedzselést feltételez. Ezzel párhuzamosan a hazai és nemzetközi alap- és alkalmazott kutatások eredményeire is támaszkodik.

Az agrár kutatásirányítás új formája

Az agrár kutatásirányítás új koncepciója még az előző tervidőszakban körvonalazódott. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a programfelelős intézmények rendszere nem tud feladatának teljesen megfelelni. Ekkor – 1984-ben – határozta el a MÉM, hogy életre hívja a *K+ F Tanácsot*, mellette a *K+ F Szervezési Szolgálatot*. Mivel a szolgálat profilja lényegében beleillett az AGROINFORM tevékenységébe, munkája ott indult el. Eleinte – 1984–85-ben – kutatásszervezési adminisztrációval foglalkozott. A maihoz hasonló tevékenységi köre tulajdonképpen a VII. ötéves terv kezdetére alakult ki. A koncepcióvázlat alapján a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium szakfőosztályai ui. ekkor határozták meg a VII. ötéves terv részkonceptióit, majd a tárcsa K+ F Tanácsa elé terjesztették őket. Ezt követően váltak a további tervezés alapjává.

A két országos és a hét tárcaszintű ágazati kutatási-fejlesztési programot részleteiben – közel száz szakértő közreműködésével – már a tervezőbizottságok dolgozták ki. E munkát a szolgálat koordinálta.

A tervidőszak első két évében az egyes program-szervezetek és funkciók (programtanácsok, programbizottságok és programmegbízottak) lényegében betöltötték szerepüket, elősegítették a kutatási programok elindítását a végrehajtás útján. A gazdasági környezet gyors változása, valamint az irányítással kapcsolatos adminisztráció felszaporodása mégis szükségessé tette a szervezeti és irányítási struktúra módosítását, mégpedig az alábbiak figyelembevételével:

Az agrár K+ F tevékenységének irányításában és szervezésében is érvényesíteni kellett az országosan elfogadott korszerűsítési követelményeket, amelyeket az *Országos Középtávú Kutatási Fejlesztési Terv (OKKFT)* programjaira írtak elő.

Az agrár K+ F rendszerének működtetése időközben kiteljesedett. Így a MÉM szakoktatási és kutatási főosztálya szervezi és koordinálja a tudománypolitikai irányelvek tárca szintű érvényesítését és a kutatás-fejlesztési feladatok végrehajtásának elszámolását a kormányzati szerveknél.

A konkrét kutatásokat a programtanácsok irányítják teljes hatáskörrel. Ezáltal lehet a legjobban érvényesíteni az ágazat távlati termelési és fejlesztési céljainak összehangolását a K+ F programokkal.

Az operatív irányítással összefüggő koordinációs, szervezési és ügyvezetési feladatok az *AGROINFORM Agrár K+ F Szervezési Szolgálatához* kerültek.

A három fő szervezési-irányítási egységet fogja össze egy rendszerre a MÉM K+ F Tanácsa, mint a minisztérium legfelső stratégiai szintű fóruma.

Ennek megfelelően:

- ▶ a K+ F feladatok irányítása két szintre különült el (operatív és stratégiai);
- ▶ a programok irányításában érvényesíthető a személyes felelősség;
- ▶ a K+ F finanszírozása szerződéses alapon megy végbe.

Tehát az agrár K+ F az irányítás, a szervezés, a koordináció és az ügyvitel tekintetében egységes, zárt rendszer.

Az Agrár K+ F Szervezési Szolgálat létrehozásával a MÉM annyiban tér el a programirodák országos gyakorlatától, hogy nem hozott létre programként külön koordinációs irodákat, hanem a tárcához tartozó összes program koordinálását a szolgálatra bízta, ami biztosítja az egységes és gyors ügymenetnek.

Az agrár kutatás-fejlesztési programrendszer

A MÉM területén folyó kutatások-fejlesztések összességét *Agrár K+ F Blokknak* nevezzük, amelynek felépítése modulrendszerű. Ezért némi átcsoportosítással könnyen fogad be újabb feladatokat és forrásokat, azaz elmondható, hogy teljesen nyitott a műszaki-technikai és technológiai fejlesztések, valamint az új anyagok, eszközök és eljárások kipróbálása és alkalmazása tekintetében.

Az Agrár K+ F Blokk programrendszerében tervezett tematikai, szervezeti és gazdasági összefüggések olyan gyors gyakorlati megvalósítást céloznak, amelyek az agrártermelés további versenyképességét alapozzák meg a termékek minőségének és az előállítás termelékenységének fokozása által. A K+ F tevékenység minden eleme fontos szerepet tölt be ebben az egymásra épült rendszerben és a tőle függő termelésfejlesztésben. Ebből azonban az is következik, ha elmaradás lép fel, az hátráltatja a végeredményt, lerontja az egész K+ F hatékonyságát, a termelés fejlesztésének várható ütemét. Ezt kiküszöbölendő, meghatározónak tartjuk a szellemi és anyagi erőforrások együttes rendelkezésre állását, ezzel együtt a K+ F információs infrastruktúrájának fejlesztését.

A mezőgazdasági tárca középtávú K+ F programja magában hordozza a korábbi kutatási főirányokat, szerves folytatása az előző ötéves terv törekvéseinek. Újdonsága abban van, hogy együtt jelennek meg benne a tárca kutatási és műszaki fejlesztési feladatai. Tagolódása a következő:

- ▶ két országos középtávú kutatási-fejlesztési program (OKKFT),
- ▶ hét ágazati (ÁP) és
- ▶ több tárcaközi kutatás-fejlesztési program.

Az Agrár K+ F Blokk e programjaiba nemcsak az intézményi alapfeladatok épültek be, hanem az agrár K+ F információs infrastruktúrájának fejlesztése is.

Az Agrár K+ F Szervezési Szolgálat felépítése és feladatai

Az Agrár K+ F Szervezési Szolgálat az AGROINFORM-ban önálló szervezeti és elszámolási egységként működik (lásd 1. ábra).

A szolgálat konkrét feladatait a MÉM K+ F Tanácsa és a MÉM szakoktatási és kutatási főosztálya szerződésileg írja elő. Ezenkívül szervesen kapcsolódik az AGROINFORM informatikai tevékenységéhez is. A szolgálat rendeltetése, hogy a MÉM felügyeletéhez tartozó kutatási és fejlesztési programokat operatíván irányítsa, ellássa a velük kapcsolatos kutatás-szervezési és ügyviteli feladatokat.

A K+ F tervek kidolgozása terén az alábbi feladatokat végzi:

- ▶ kutatóintézetek bevonásával, esetlegesen ad hoc bizottság létrehozásával döntés-előkészítő javaslatokat készít a stratégiai irányítást gyakorló testületek számára;
- ▶ a döntéshozatal után elkészíti az állami megbízásokat.

Az Agrár K+ F Blokk a feladatfinanszírozás elvén funkcionál. A szolgálat jelenleg 1200 ilyen szerződést kezel. A szerződéseket – együttműködve az országos kutatásnyilvántartással (Kutatás-Fejlesztési Tevékenység = KUFET) – a bejelentésekre rendszerített lapok és a hozzájuk csatolt MÉM-betétlapok feldolgozásával számítógépen tartja nyilván.

Az éves adatok személyi számítógépekre kerülnek, a többéves adatok kumulálását az AGROINFORM számítóközpontja végzi. Ez a nyilvántartás teljes körű információval szolgál a kutatási témák tartalmáról és feltételeiről.

Létrejött az Agrár K+ F Blokk műszernyilvántartása is, amely a 250 E Ft értékhatár feletti műszerparkról ad információt.

Elindult az ún. tematikus kutató nyilvántartás kiépítése. Ez – a segédmunkatársakig bezárólag – a kutatásban részt vevő személyekről nyújt majd információt: ki milyen területen dolgozik, melyek voltak a legfontosabb K+ F feladatai. A rendszer kiépítése ez év végéig várható. A MÉM OTKA-kutatásainak nyilvántartása ugyancsak számítógépre kerül.

A szolgálat további tevékenységei közül meg kell említeni, hogy rendszeresen előkészíti a K+ F programokkal összefüggő pályázatok elbírálását. Ennek keretében új szolgáltatásként ajánlja fel az egyes pályázatok "újdonságvizsgálatát". Ez az AGROINFORM dokumentációs szolgálatával karöltve végzett vizsgálat, az elérhető információs adattárak lehetőségének hasznosítása révén gyakorlatilag megoldja egy-egy pályázati téma nemzetközi felmérését, versenyztetését.

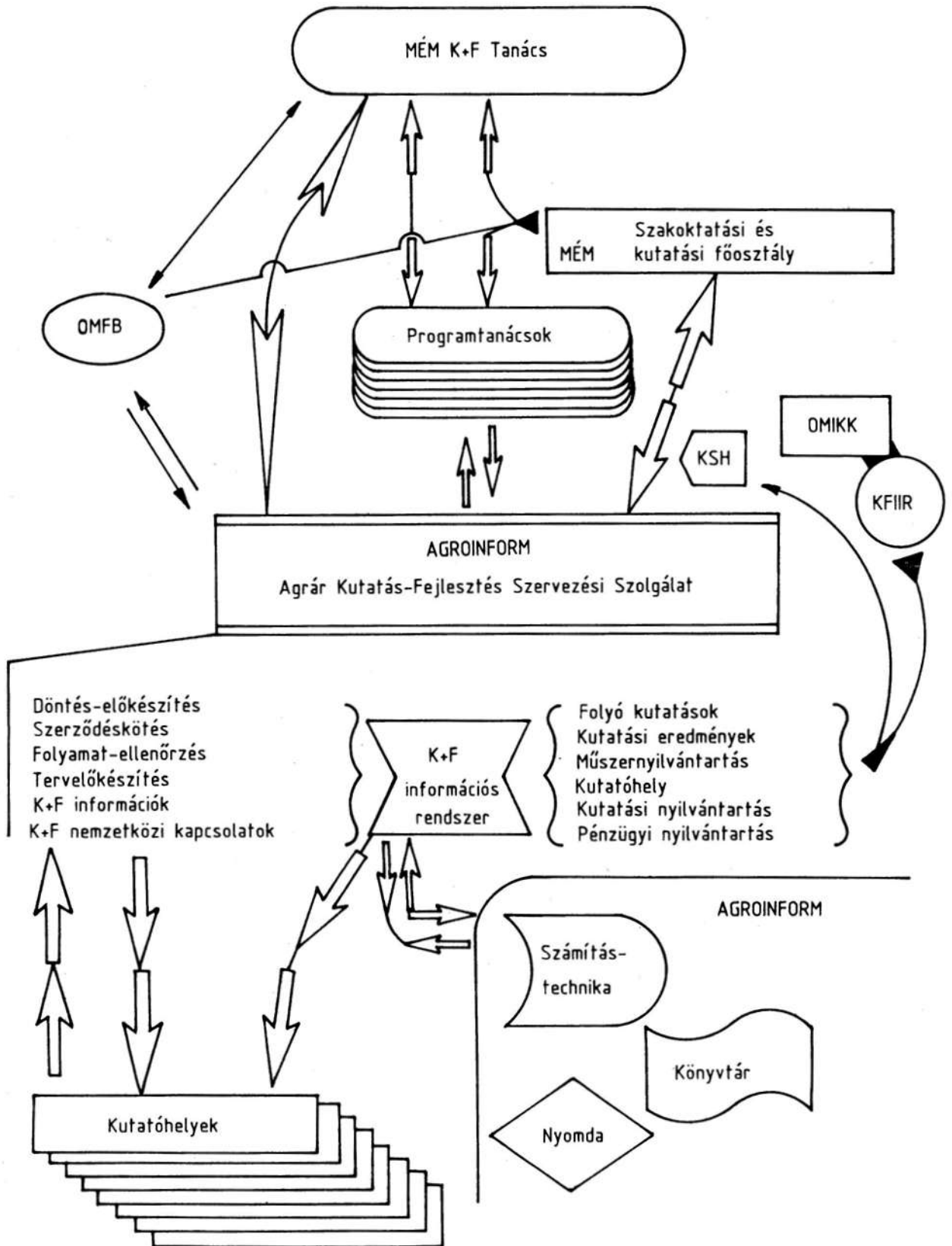
A hazai és nemzetközi szakirodalmi adattárak felhasználásával a szolgálat egyébként is olyan döntés-előkészítő anyagokat tud produkálni, amelyek lényegesen megkönnyítik a döntéshozók munkáját. Ezzel párhuzamosan maga a kutató is ellenőrizni tudja, hogy a kérdéses területen hol tartanak a világ kutatói. Az AGROINFORM online lekérdezési lehetőségeinek bővülésével ez a tevékenység tovább szélesedik.

A szolgálat a jóváhagyott beszámolási rendben beérkezett jelentések alapján időről időre összefoglalókat készít a programok tematikai és pénzügyi végrehajtásáról. Intenzíven foglalkozik a kutatások eredményességének elemzésével. Jelenleg is háromfős stáb dolgozik egy olyan megbízható ökonomiai elemző modell kialakításán, amely egyaránt segítséget nyújthat a döntéshozóknak és pályázóknak. E modell részint új feladatok indításához nyújtana segítséget, részint a már megkezdett feladatok ellenőrzéséhez kínálna korrekt módszert.

Szolgálatunk nem feledkezik meg a kutatásszervezési módszerek továbbfejlesztéséről, illetve adaptálásáról sem. Ennek érdekében széles körű irodalomkövetéssel él, amelyben igénybe veszi a Magyar Tudományos Akadémia Tudományszervezési Intézetének szolgáltatásait is.

Új, gyakorlatilag 1987-ben vállalt profilnak számít a kutatási eredmények hasznosításának szervezése. A szolgálat az *Agrár Video Kft.*-vel együttműködve e célból videofilmeket készít azokról a kutatási eredményekről, amelyek gyakorlati bevezetése megfelelő eredménnyel kecsegtet.

A kutatási eredmények feldolgozása és terjeszthetőségének előkészítése keretében a szolgálat arra törekszik, hogy az általa összegyűjtött eredmények feldolgozott formában kerüljenek be az AGROIN-

1. ábra Az AGROINFORM Agrár K+F Szervezési Szolgálat főbb feladatai és kapcsolatrendszere

FORM tájékoztató tevékenységébe. Kedvező feltételeket teremt ehhez a szolgálat és a könyvtár dokumentációs és számítástechnikai részlege közötti együttműködés, ami biztosítéka az információk gyors feldolgozásának, értékelésének és hasznosításra történő átadásának.

A kutatási eredmények terjesztésének másik lehetősége a kiállítás. Egy-egy kiállítás ún. "eredménybörzójén" igen szemléletesen lehet bemutatni a kutatások gyakorlatban már alkalmazható eredményeit. Ez a munka is 1988-ban vette kezdetét az AGROINFORM Kiállítást Kivitelező részlegével való együttműködésben. Az időpont megválasztásának az volt az egyik indoka, hogy a VII. ötéves tervi programok félidejükhöz érkeztek, és már bemutatható eredményeket értek el. Különösen sikeresnek mutatkozott az OKKFT-G-8 *Az élelmiszertermelés fejlesztését és nemzetközi versenypésségét fokozó fontosabb K+ F feladatok* című program eredménybörzöje.

1989. március elejére esett első külföldi próbálkozásunk: Párizsban a SIA (*Séminaire Internationale de l'Agriculture*) Nemzetközi Mezőgazdasági Kiállításán eredményesen mutatunk be néhány hazai kutatási eredményt. Eredményeink iránt már a helyszínen is konkrét érdeklődés mutatkozott. A levonható következtetés: a "puskapor" tartalmú kutatási eredmény, ha megfelelően reklámozzák, még a rendkívül fejlett mezőgazdasággal rendelkező országokban sem marad észrevétlen.

A szolgálat néhány éves fennállása óta összegyűlt tapasztalatok arra mutatnak, hogy tevékenységét az adminisztráció csökkentésével a menedzselés irányába kell fejleszteni, hogy a szolgálat valóban az agrárkutatások szolgálatává váljék.

Beérkezett: 1989. V. 11-én.

Az UNESCO Általános Információs Programjáról

Az UNESCO Általános Információs Programirodája (Bureau of the Intergovernmental Council for PGI) 13. ülését Nairobiban (Kenya) tartotta 1988. február 22-től 26-ig. Az ülésre meghívták a FID (International Federation for Information and Documentation = Nemzetközi Információs és Dokumentációs Szövetség), az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions = Könyvtáros Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége) és az ICA (International Council on Archives = Nemzetközi Levéltári Tanács) képviselőjét is, hogy tájékoztatást adjanak 1990–1995-ös terveikről és együttműködési szándékaikról.

A FID elsősorban az információs szakemberek és oktatók kiképzésében, a dokumentumok reprodukálásának kérdéseiben és az ISORID (információs és könyvtári kutatások bankja) fejlesztésében kíván kooperálni, valamint a fejlődő országokat segítő különféle programokban.

Az ICA szemináriumokat, kísérleti projekteket és programokat akar az UNESCO segítségével megszervezni és végrehajtani, így például egy nemzetközi mikrofilmmezési programot a fejlődő országok számára. Ugyanakkor a tagországokban elő kívánja mozdítani többek között az egységes iratkezelési gyakorlatot, a levéltári anyagok konzerválását, a hatékony iratkezelést és feldolgozást.

Az IFLA a jövőben nagyobb súlyt kíván helyezni az információ hasznosítására, az információhoz való hozzáférésre, az ismeretek fokozódó szerepére a társadalom életében. E trendek komoly problémát okoz-

nak a fejlődő országokban, különös tekintettel a konvertibilis valuta hiányára, a jól képzett szakemberek csekély számára és az információátvitel nemzetközi szabályainak figyelmen kívül hagyására.

Mindhárom nem kormányközi szervezet szükségesnek tartotta, hogy az UNESCO a jövőben nagyobb súlyt helyezzen az Általános Információs Programra (PGI), hogy hatékonyan segíthesse a tagállamok erőfeszítéseit. (A főigazgató képviselője azonban arra mutatott rá, hogy a jelenlegi költségvetési megszorítások fényében kell gondosan megvizsgálni, mit részesítenek a programon belül előnyben.)

Az iroda fel kívánja mérni, hogy az 1977–1987-es időközben milyen hatással volt a PGI programja a tagországok információs, könyvtári és levéltári tevékenységének fejlődésére; ennek érdekében egy kérdőívet küld szét.

A harmadik középtávú tervben (1990–1995) a PGI a fő hangsúlyt olyan feladatokra helyezi, mint a könyvtárak információs központokká való átalakítása, a fejlesztéshez szükséges információ, a regionális kooperáció és hálózatok, az új információs technológiák, az információkezelés, az elemi szükségleteket kielégítő információ, a szakemberképzés és az ingyenes, ill. térítéses információ.

Az 1988–89-es projektek finanszírozásának kérdésében a döntést az iroda 1988. november 21–25-i párizsi ülésére halasztották.

/Bureau of the Intergovernmental Council for PGI. = UNISIST Newsletter, 16. köt. 3. sz. 1988. p. 46–48./

(Papp István)